

วิวัฒนาการทางด้านการบริหารการศึกษาในฐานะวิชาชีพชั้นสูง

ความหมายและลักษณะของวิชาชีพชั้นสูง

เอนไซโครซีเคียวอเมริกันา ให้คำจำกัดความไว้ว่า วิชาชีพ (Profession) เป็นอาชีพซึ่งให้บริการแก่ผู้อื่น และบริการนั้นต้องใช้วิชาพิเศษ วิชาเฉพาะในระดับสูง และมีลักษณะอยู่ 3 ประการ¹ คือ

1. เป็นวิชาเฉพาะในระดับสูง หมายความว่า ผู้ที่รู้วิชาการในระดับสูงจะต้องเป็นผู้ที่คงแก่เรียน ซึ่งผู้ได้รับการศึกษามาย่างดีแล้วจะต้องมาให้บริการ และจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการบริการนั้น
2. คือความสามารถที่จะสนองความต้องการของประชาชนเป็นเครื่องวัดความสำเร็จ ไม่ใช่ดูความสามารถในการประจบประชันประโยชน์ส่วนตัว
3. มีระบบการควบคุมการประกอบอาชีพนั้น (ไม่ใ้ใครจะทำอะไรก็ได้ตามชอบใจ และไม่ใ้ใครควบคุม แต่การประกอบอาชีพ ผู้ที่จะเข้าไปศึกษาในวิชาชีพนั้นก็ต้องควบคุมด้วยเหมือนกัน ในระอบการควบคุมนี้ บางแห่งเขาก็ตั้งเป็นสมาคม และมีบทบัญญัติไว้กำหนดจรรยาบรรณว่าทำอย่างไรจึงจะถูก ทำอย่างไรจึงจะผิด

ศาสตราจารย์ ดร.ละม้ายมาศ สรทัต² ได้ให้เกณฑ์ของวิชาชีพไว้ดังนี้ คือ เกณฑ์ข้อที่หนึ่ง วิชาชีพเป็นวิชาเฉพาะในระดับสูง ประการแรกในการเรียนวิชาชีพนั้น ต้องใช้ความสามารถทางสมองในระดับสูง ต้องใช้ปัญญา ประการที่สอง

¹ พิชัน น้อยแสงศรี, "การสอนเป็นวิชาชีพระดับสูงหรือไม่" ศูนย์ศึกษา, ปีที่ 16 ฉบับที่ 11-12 (พฤศจิกายน-ธันวาคม, 2512), หน้า 18.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 18-22.

อาชีพนี้ เป็นอาชีพที่เขารับรองกันทั่วไปว่า เป็นวิชาชีพชั้นสูง และการที่จะใช้ความรู้ ประกอบอาชีพทางด้านนี้ ต้องใช้เทคนิคในระดับสูง ไม่ใช่ใคร ๆ ก็สามารถทำได้

เกณฑ์ข้อที่สอง วิชาชีพต้องมีการ สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการวิจัย ค้นคว้าทดลองหาข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

เกณฑ์ข้อที่สาม วิชาชีพต้องมีความมุ่งหมายในแง่ปฏิบัติ ไม่ใช่เป็นวิทยาการ ภาควิชา แต่เพียงอย่างเดียว

เกณฑ์ข้อสี่ วิชาชีพต้องมีระบบควบคุม เพราะว่าการประกอบวิชาชีพนั้น เป็น งานที่ต้องใช้ระเบียบวิธีการ ใจหลักการ ต้องมีวิธีและถูกต้องตามหลักเกณฑ์ บางทีคนเรา มารู้นมตั้ง เป็นสมาคม เป็นสหกรณ์ แต่วัตถุประสงค์ไม่ใช่เพื่อควบคุมสมาชิก กลับเป็น เพื่อป้องกันสิ่งที่จะมากระทบกระทั่ง อดวิชาชีพนี้ ตรงกันข้าม คือต้องควบคุมความประพฤติ ของสมาชิกเพื่อรักษามลประโยชน์ของสังคม ถ้าไม่มีระเบียบและระบบควบคุม มีแต่ระบบ รักษามลประโยชน์ของสมาชิกแล้ว ก็อาจเป็นพิษเป็นภัยต่อสังคมได้ ถ้าเป็นอย่างนี้แล้ว ก็ไม่นับว่าเป็นวิชาชีพ ระบบการควบคุมดังกล่าวนี้ อาจจัดเป็นรูปสมาคม หรือใน บางประเทศจัดเป็นหน่วยราชการควบคุมเลย หรือบางที่มีกฎหมายและระเบียบประเพณี หรือบัญญัติเป็นข้อบังคับออกมา ถ้าใครละเมิดบัญญัตินั้นก็ถือเป็นผิดไปเลยโดยออกจาก อาชีพนั้นก็ได้ เพราะฉะนั้นวิชาชีพต่าง ๆ เขาจะมีระบบควบคุมซึ่งบางทีก็เรียกว่าระเบียบ ประเพณี ว่าควยกิริยามารยาท หรืออะไรทำนองนี้ เพื่อไม่ให้ประพฤตินอกค่านอกทาง

เกณฑ์ข้อที่ห้า วิชาชีพต้องเป็นวิชาที่ให้บริการแก่ประชาชน ต้องการการเสียสละ ต้องมีศรัทธาอย่างแรงกล้า มีแรงจูงใจ ถ้าหากว่าเราจะฝึกอาชีพใดแล้วมุ่งกอบโกย ผลประโยชน์ใส่ตน ก็ไม่นับว่าเป็นวิชาชีพ

ดร. วิจิตร ตรีстан³ ได้กล่าวถึงลักษณะของวิชาชีพ ไว้ดังต่อไปนี้คือ

³วิจิตร ตรีстан, "บทบาทของวิชาการศึกษามาในสังคมปัจจุบัน" ศูนย์ศึกษา, ปีที่ 16 ฉบับที่ 14 (เมษายน, 2512), หน้า 17-18.

ประการแรก จะต้องมีบริการต่อสังคม ไม่จำกัดด้วยวิชาชีพอื่น เช่น บริการที่วิชาชีพทางการศึกษาจะให้แก่สังคม ก็ด้วยการผลิตครูและนักการศึกษาออกไปทำหน้าที่เกี่ยวกับโรงเรียน หรือในวิชาชีพอื่น ๆ เช่น แพทย์กาสตรีก็มุ่งผลิตแพทย์ไปทำหน้าที่แพทย์ ไม่ใช่ผลิตแพทย์ไปเป็นพยาบาล หรือผลิตพยาบาลไปเป็นแพทย์ เป็นต้น

ประการที่สอง จะต้องมีระยะเวลาที่ให้การศึกษากับสมาชิกของอาชีพยาวนานพอสมควร อย่างน้อยควรจะต้องถึงปริญญาตรีขึ้นไป

ประการที่สาม สมาชิกของวิชาชีพชั้นสูง จะต้องมีเสรีภาพในการใช้วิชานั้น ๆ ที่เราเรียกว่า Professional Autonomy หมายถึงว่าผู้จบการ Training แล้วไปประกอบอาชีพในฐานะสมาชิกวิชาชีพ ต้องมีเสรีภาพในการปฏิบัติงาน ตามลักษณะของตน

ประการที่สี่ คือจรรยาบรรณ (Professional Ethics) ... วิชาชีพไหน ๆ ในโลกจะต้องมีจรรยา... ทุกวิชาชีพจะต้องมีจรรยา เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งให้คนในอาชีพปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามลักษณะของวิชาชีพนั้น ๆ

ประการสุดท้าย คือสมาคมวิชาชีพ ซึ่งเป็นศูนย์กลางสำหรับยกมาตรฐานและเผยแพร่วิชาการของวิชาชีพ เป็นศูนย์กลางสำหรับความสัมพันธ์ของบรรดาอาชีพเดียวกัน

Charter V. Good⁴ ให้ความหมายของวิชาชีพ ไว้ว่า

วิชาชีพ คือ อาชีพซึ่งโดยทั่วไปเกี่ยวกับการเตรียมในระยะเวลานาน และอบรมวิชาเฉพาะในระดับอุดมศึกษา และมีการกำหนดกฎเกณฑ์จรรยาแห่งอาชีพนั้น ๆ

Leo M. Chamberlain and Leslie W. Kindred⁵ ใกล้เคียงถึงคุณลักษณะของวิชาชีพ ไว้ดังนี้คือ

⁴Charter V. Good, Dictionary of Education (2d ed. New York: McGraw Hill Book Company, Inc., 1959), p.415.

⁵Leo M. Chamberlain and Leslie W. Kindred, The Teacher and School Organization (4th ed.; Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc., 1966), pp.445-446.

1. จะต้องมียุทธศาสตร์เวลาเรียนในค่านวิชาการศึกษา เป็นเวลานานพอสมควร
2. จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ปลูกฝังอบรมสติปัญญาและทำให้ผู้ที่จะมีอาชีพนั้นมีความชำนาญในถนัดความรู้และทักษะ
  3. กำหนดมาตรฐานการรับไว้สูงพอสมควร
  4. เป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิชาการศึกษาสำหรับหาเลี้ยงชีพ (Life Career)
  5. มีสมาคมวิชาชีพที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
  6. มีเสรีภาพอย่างกว้างขวาง และกล่าวโดยทั่วไปสามารถกำหนดมาตรฐานของตนเองได้
    7. พยายามที่จะให้ความรู้ในวิชาชีพนั้น ๆ ขยายตัวกว้างขวางขึ้น
    8. กำหนดบริการแก่ผู้อื่น ไว้เป็นความสำคัญอันดับแรก โดยถือเรื่องประโยชน์ส่วนตัวเป็นอันดับหลัง
      9. เน้นในด้านการพัฒนาตนเองและการพัฒนาทางด้านการบริการผู้อื่น
      10. รักษาผลประโยชน์และสวัสดิการของวิชาชีพอื่น ๆ
      11. ให้มีใบอนุญาต (License) หรือประกาศนียบัตร สำหรับการปฏิบัติงานและ
        12. การปฏิบัติกำหนดโดยอยู่บนรากฐานของหลักเกณฑ์ทางจรรยาซึ่งได้ให้คำจำกัดความไว้อย่างชัดเจน

Myron Liberman⁶ ได้กล่าวถึงการพิจารณาลักษณะของวิชาชีพนั้น พิจารณาได้จากคุณลักษณะดังนี้

1. เป็นบริการสังคม (social service) ที่มีลักษณะเฉพาะ, เจาะจง และจำเป็น

⁶ Myron Liberman, Education as a Profession (New York: Prentice-Hall Inc., 1956), pp. 1-5.

2. เป็นอาชีพที่เน้นหนักในวิธีการปฏิบัติที่คงอาศัยสติปัญญา เป็นงานที่ใช้กำลังปัญญายิ่งกว่ากำลังกาย
3. เป็นอาชีพที่ต้องใช้เวลาฝึกฝนอบรมเฉพาะอย่าง เป็นเวลานาน
4. เป็นอาชีพที่มีความเป็นอิสระในตัวเองอย่างเต็มที่ ทั้งในส่วนตัวเกี่ยวกับรายบุคคล และในฐานะกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพ
5. เป็นอาชีพที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านความรับผิดชอบ และการกระทำของผู้ประกอบการอาชีพ ภายใต้ขอบข่ายความมีอิสระในการประกอบการอาชีพนั้น
6. เป็นอาชีพที่เน้นหนักในด้านการให้บริการต่อสังคม ยิ่งกว่าการหวังกำไร จากผู้เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุที่ว่า มูลเหตุแห่งการรวมกลุ่ม และการกระทำนี้ก็เพื่อให้บริการแก่สังคม
7. เป็นอาชีพที่กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจในการปกครองตัวเอง
8. เป็นอาชีพที่มีจรรยาบรรณที่เข้าใจเป็นที่แจ่มแจ้งกันดี และในส่วนที่ยังมีความคลุมเครือเป็นที่สงสัย ก็ได้มีการตีความด้วยตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม (concrete cases)

จากหนังสือ Professional Administrators for America's School ของ AASA? โลกกล่าวถึงวิชาชีพชั้นสูงดังนี้ -
 วิชาชีพชั้นสูง ต่างจากวิชาชีพอื่น ๆ ตรงที่มีเนื้อหาวิชาซึ่งจะต้องเรียนและฝึกฝนด้วยตัวผู้ประกอบการอาชีพนั่นเอง ไม่ใช่ด้วยตัวบุคคลอื่น เนื้อหาวิชาที่ว่านี้เป็นเรื่องของการใช้สติปัญญา และจำเป็นจะต้องได้รับการฝึกอบรมมาอย่างมีระเบียบแบบแผน

7

American Association of School Administration, Professional Administrators for America's School (Thirty-eighth yearbook, 1960), pp. 257-258.

และผู้ที่เรียนวิชาชีพชั้นสูงนั้น ได้มีจุดหมายปลายทางที่แน่นอน เกี่ยวกับทางอาชีพ และในขณะที่ฝึกอบรม ก็เป็นการฝึกเกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ

วิชาชีพชั้นสูงนั้น มีสมาคมที่ก่อตั้งด้วยความสมัครใจ และมีความเข้มแข็งพอสมควร สมาคมเช่นนี้จะเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ สำหรับสมาชิกในการที่จะเข้าสู่วงการอาชีพนั้น ๆ

วิชาชีพชั้นสูง มีจรรยาบรรณ พร้อมทั้งวิธีการอันเป็นที่ยอมรับ ว่าด้วยการปฏิบัติ โดยได้รับการคุ้มครอง จากกฎหมายและระเบียบประเพณี สำหรับสมาชิก

วิชาชีพชั้นสูง มีเนื้อหาวิชาเป็นของตนเอง แม้ว่าส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานอยู่บนวิชาการทั่วไป ในส่วนที่เป็นเนื้อหา แต่วิชาชีพชั้นสูงก็ส่งเสริมคุณค่าของการวิจัยและวางแนวทางที่จะก่อให้เกิดความรู้ และทักษะใหม่ ๆ ในอาชีพนั้น ๆ

ลักษณะอีกข้อหนึ่งของวิชาชีพชั้นสูงคือ ให้บริการแก่สาธารณะ (in the public service) สมาชิกได้รับการยอมรับให้มีอุดมคติในการให้บริการ และให้ตระหนักอยู่เสมอในการที่จะไม่ให้เห็นแก่ตัว ผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูงนั้นเป็นผู้ที่เสียสละ อุทิศตนให้แก่งาน เพื่อบริการแก่สังคมตลอดไป

ลักษณะข้อสุดท้ายของวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งยากแก่การกระทำให้สำเร็จ ก็คือ ไม่เพียงแต่สมาชิกเท่านั้นที่จะเรียกตัวเองว่าเป็นนักวิชาชีพชั้นสูง แต่บุคคลอื่นจะต้องยอมรับลักษณะของวิชานั้น ๆ ด้วย การที่จะให้คนทั่วไปยอมรับว่าอาชีพใด เป็นอาชีพชั้นสูง มีข้อหนึ่งที่มีส่วนช่วยคือการที่สมาชิกได้แสดงความสามารถในการที่จะวางมาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงมาตรฐานนั้น ๆ คุณค่าของชื่อเสียงอาชีพใด ๆ ในสายตาของคนย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ความหมายและลักษณะของวิชาชีพชั้นสูง เท่าที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าผู้เขียนแต่ละท่าน ได้มีความคิดเห็นคล้ายกันหลายหัวข้อ และมีความแตกต่างกันไปบ้างในส่วนปลีกย่อยซึ่งสรุปได้ดังนี้คือ

1. วิชาชีพชั้นสูง เป็นวิชาเฉพาะในระดับสูง มีเนื้อหาวิชาเป็นของตนเอง กำหนดมาตรฐานการรับไวสูงพอสมควร และมีระยะเวลาในการให้การศึกษาแก่สมาชิก เป็นเวลานานพอสมควรหรืออย่างน้อยปริญญาตรีขึ้นไป วิชาชีพที่ดีว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง ต้องใช้ความสามารถทางสมองในระดับสูง ต้องมีกิจกรรมที่ปลูกฝังอบรมสติปัญญา และทำให้ผู้ที่ประกอบอาชีพนั้นมีความชำนาญในความรู้และทักษะ สำหรับการประกอบอาชีพนั้นใช้สติปัญญาในการดำเนินงานมากกว่าการใช้กำลังกาย และมุ่งหมายในแง่ปฏิบัติไม่ใช่เป็นวิทยาการภาคทฤษฎีแค่นี้เพียงคนเดียว ตลอดจนจะเป็นวิชาชีพที่ยอมรับว่าเป็นวิชาการสำหรับตาเลี้ยงชีพ และเป็นอาชีพที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องในความรู้รับผิดชอบ

2. สมาชิกของวิชาชีพชั้นสูง จะต้องมีการสัมมนา แลกเปลี่ยนความเห็น มีการวิจัยค้นคว้าหาข้อเท็จจริง และความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดความรู้ และทักษะใหม่ ๆ ในอาชีพนั้น ๆ ทำให้ความรู้ในอาชีพนั้น ๆ ท้ายตัวกว้างขวางขึ้น

3. สมาชิกของวิชาชีพชั้นสูง จะต้องมีความสามารถในการใช้วิชาชีพของตน มีอิสระอย่างเต็มที่ในการประกอบอาชีพ และการปฏิบัติงานตามลักษณะของตน ตลอดจนสามารถกำหนดมาตรฐานของตนเองได้

4. วิชาชีพชั้นสูง จะต้องเป็นบริการสังคมที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงไม่ซ้ำซ้อนกับอาชีพอื่น สมาชิกของวิชาชีพได้รับการอบรมให้มีอุดมคติในการให้บริการ และอุทิศตนให้แก่งาน เพื่อบริการสังคมตลอดไป โดยกำหนดการให้บริการแก่คนอื่นไว้เป็นความสำคัญอันดับแรก โดยถือเรื่องประโยชน์ส่วนตัวอันค้ำหลัง

5. วิชาชีพชั้นสูง จะมีจรรยาบรรณ ที่ได้ให้คำจำกัดความไว้อย่างชัดเจนแล้ว สำหรับเป็นรากฐานในการปฏิบัติการของสมาชิก และเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งให้คนในอาชีพปฏิบัติการให้เหมาะสมตามลักษณะของวิชาชีพนั้น ๆ

6. วิชาชีพชั้นสูง จะต้องมีความวิชาชีพก่อตั้งขึ้นด้วยความสมัครใจ และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นศูนย์กลางสำหรับยกมาตรฐานและเผยแพร่วิชาการ-

ของวิชาอื่น เป็นผู้วางกฎเกณฑ์สำหรับสมาชิกที่จะเข้าสู่วงการอาชีพนั้น ๆ ให้มีใบทะเบียน หรือประกาศนียบัตรสำหรับการปฏิบัติงาน และเป็นศูนย์กลางสำหรับความสัมพันธ์ของผู้รวม อาชีพเดียวกันตลอดจนการควบคุมความประพฤติของสมาชิก เพื่อรักษาผลประโยชน์ของ สังคม

การศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาของไทยก่อนปี พ.ศ. 2496

การฝึกหัดครูของไทย นับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นรากฐานของการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาของไทยในปัจจุบันนี้ ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2435 โดยอยู่ในความรับผิดชอบของกรมศึกษาธิการ เริ่มแรกเรียกว่า โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ สอนระดับประโยคครูประถม กำหนดเวลาเรียนสองปี⁸ นักเรียนที่รับเข้าเรียนนั้นรับเอาผู้ที่มีความรู้เขามาฝึกหัดเป็นครูเท่านั้นเอง ยังไม่มีการวางแผนคัดเลือกนักเรียนฝึกหัดครู หลักสูตรที่ใช้ในการสอนระยะนี้มีทั้งวิชาสามัญ และวิชาครู แต่ยังไม่มีส่วนใดที่เกี่ยวข้องกับวิชาการบริหารการศึกษา ต่อมาได้ขยายหลักสูตรการฝึกหัดครูให้สูงขึ้นถึงชั้นฝึกหัดครูมัธยม ในปีพ.ศ. 2446 โดยรับนักเรียนที่สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรอาจารย์ ประถมแล้ว และสมัครจะเข้าฝึกหัดเป็นอาจารย์มัธยมต่อไป สำหรับนักเรียนที่ฝึกหัดเป็นครู ในระยะนี้ แบ่งได้ 6 ประเภทด้วยกันคือ นักเรียนสอนประถม นักเรียนสอนภาษาต่างประเทศ นักเรียนครูชั้นมูล นักเรียนครูชั้นประถม นักเรียนครูชั้นมัธยม และนักเรียนครูต่างประเทศ⁹

ในค่านหลักสูตรสำหรับโรงเรียนอาจารย์ (เวลาเรียน 2 ปี) ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 กันยายน ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2449) มีทั้งหมด 13 หมวด และมีบางส่วนใน 3 หมวด ที่ให้ความรู้พอจะนับได้ว่าเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาคือ

⁸กรมการฝึกหัดครู, สรุปผลงานโดยสังเขปครบรอบ 15 ปี (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2512), หน้า 1.

⁹คณะกรรมการจัดทำรายงานประจำปีของประเทศ, ประเทศไทย 2500 (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2500), หน้า 455.

หมวดที่ ๙ วิชาครูเรื่อง หลักการศึกษากับ โครงแผนการศึกษาของชาติ และเรื่องการจัดสถานที่โรงเรียน ซึ่งมีการเรียนให้เข้าใจในการทำแปลนโรงเรียนต่าง ๆ ที่ขั้นครบหรือที่มีแต่บางชั้นให้ทราบว่าโรงเรียนดี จำเป็นต้องมีสถานที่อย่างไร มีห้องอย่างไร แสงสว่างควรลงมาจากไหน อากาศเคลื่อนไหวอย่างไร ห้องประชุมมีประโยชน์อย่างไร และจำเป็นต้องมีเครื่องตั้งเครื่องใช้อะไรบ้าง ฯลฯ หมวดที่ 12 สมาคมบริหาร ซึ่งมีการหัดกรีฑาให้สมัคร เขาสูสมาคมโต หัดวจา และหัดใจ ให้รู้จักการคบคาสมาคมน้อย่างถูกต้อง และหมวดที่ 13 ระเบียบราชการ ต้องรู้จักเจ้านาย รู้จักตำแหน่งราชการต่าง ๆ รู้จักสถานที่ต่าง ๆ รู้จักการปกครองบ้านเมืองและหนทางราชการ ตลอดจนของรูวาระราชทูตมีก้อย่าง มีสำหรับอะไร ที่ไม่มีเป็นอย่างไร เป็นต้น¹⁰

หลักสูตรสำหรับโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง แต่ไม่มีวิชาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาเพิ่มขึ้นจากเดิม จนถึงสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง

สำหรับโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งที่เป็นรากฐานของการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษา ได้สถาปนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2445 โดยมีวัตถุประสงค์จะให้การศึกษาและฝึกฝนอบรมผู้ที่จะเป็นข้าราชการต่อไป และผู้ที่จะสำเร็จจากโรงเรียนนี้ต้องได้รับการฝึกงาน เชิดเป็นการทดลองปฏิบัติงานในระยะหนึ่งก่อนที่จะแยกย้ายกันไปทำราชการตามกรมกองและหน่วยราชการต่าง ๆ¹¹ โรงเรียนมหาดเล็กมีระเบียบรับนักเรียน¹² ดังนี้

¹⁰"หลักสูตรสำหรับโรงเรียนอาจารย์" วิทยากรย์, เล่ม 5 ตอนที่ 18 ร.ถ. 124, หน้า 521-533.

¹¹กล่าวแห่ง พลากร, มหาวิทยาลัยในประเทศไทย, เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ประจำปีการศึกษา, พ.ศ. 2507-2508, หน้า 1.

¹²จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2459-2509, (พระนคร: โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมาศกรแห่งประเทศไทย, 2510), หน้า 2.

1. รัยนักเรียนอายุอยู่ในระหว่าง 15 ถึง 20 ปี เป็นผู้มีสกุลโดยฐานะกำเนิด อันเห็นว่าสมควรที่จะถวายตัวเป็นมหาดเล็กได้ และต้องมีความรู้ที่เรียนสำเร็จชั้นมัธยม ในสมัยนั้นมาจกก่อนแล้ว

2. จำนวนนักเรียนจะจำกัดเพียงเท่าที่กระทรวงต่าง ๆ เสนอความต้องการ มาเพื่อเข้ารับราชการในกระทรวงนั้น ๆ

3. หลักสูตรที่เรียนจัดเป็น 3 ภาค กำหนดเวลาเรียนราวภาคละหนึ่งปี ภาคที่หนึ่งเป็นเวลาอนหนักเรียนจะไดถวายตัวเป็นมหาดเล็ก ให้เรียนวิชาสามัญ อันเป็นความรู้ขั้นต้นของข้าราชการทุกกระทรวงเหมือนกัน เมื่อเรียนสำเร็จภาคที่หนึ่ง แล้ว จึงเข้าเรียนภาคที่สอง ซึ่งเป็นการฝึกหัดตามระเบียบประเพณีในราชสำนักประกอบด้วยเรียนความรู้พิเศษต่างกันไปตามแต่ที่กระทรวงใดต้องการให้นักเรียนของกระทรวงนั้น ๆ เรียนรู้ ภาคที่สาม ให้ไปฝึกหัดราชการอยู่ในกระทรวงที่ตนจะคงสังกัด แลยังคงเป็นมหาดเล็กอยู่ฝึกหัดราชการจนถึงขนาดที่ทางกระทรวงพอใจแล้ว ก็ให้ได้รับตำแหน่งข้าราชการชั้นสัญญาบัตรในกระทรวงนั้น แล้วจึงจำหน่ายชื่อออกจากโรงเรียนมหาดเล็ก นับเป็นสำเร็จการศึกษาของโรงเรียน

หลักสูตรของโรงเรียนมหาดเล็กนี้ นับว่าเป็นการริเริ่มในแง่การฝึกชนอบรม ข้าราชการ ทำให้ผู้จะไปทำงานในกระทรวงต่าง ๆ ได้รับความรู้ที่ตนจะไปปฏิบัติงาน กอนไปดำเนินงาน ซึ่งรวมถึงข้าราชการของกระทรวงธรรมการ ซึ่งทำหน้าที่ในการ บริหารการศึกษาของประเทศด้วย ต่อมาโรงเรียนมหาดเล็กหลวงเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ในปีพ.ศ. 2453 และมีโครงการจะเปิดสอนในวิชาต่างต่าง ๆ ให้แก่ผู้ที่จะมารับราชการดังต่อไปนี้ วิชาการศึกษา แพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ นิติศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ วิชาการศึกษาต่างประเทศ และรัฐประศาสนศาสตร์¹³ แต่ในชั้นต้นเปิดเฉพาะ 4 แขนงวิชา คือแผนกนิติศึกษา เวชศึกษา เนติศึกษา และครูศึกษา¹⁴

¹³ กำนแหง หลางกูร, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

¹⁴ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เรื่องเดิม, หน้า 303.

และในปี พ.ศ. 2459 ได้ยกฐานะโรงเรียนข้าราชการพลเรือนเป็นมหาวิทยาลัย โดยมีนามว่า "จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" อยู่ในสังกัดของกระทรวงธรรมการ

โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนฝึกหัดครู ในปี พ.ศ. 2456 ได้รวมเข้าเป็นแผนกหนึ่งของโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ดังนั้นเมื่อสถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนเป็น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การฝึกหัดครูจึงเป็นส่วนหนึ่งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อแรกตั้ง เปิดการสอนเป็น 4 คณะ คือ คณะแพทยศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ นี้แบ่งออกเป็น 2 แผนกคือ แผนกอักษรศาสตร์และแผนกวิทยาศาสตร์ ในชั้นต้นมีการฝึกหัดครুরวมอยู่ด้วย แต่ต่อมาเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2461¹⁵ ได้ย้ายการฝึกหัดครูกลับไปสังกัดกรมศึกษาธิการตามเดิม

การฝึกหัดครูได้กลับมีขึ้นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอีกครั้งหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2471¹⁶ โดยกระทรวงธรรมการได้อนุญาตการฝึกหัดครูมัธยม ซึ่งจัดอยู่ที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ไปให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้จัด โดยรับนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 8 หรือนักเรียนผู้มีความรู้ซึ่งกระทรวงธรรมการรับรองแล้วว่าเทียบเท่ากับสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ 8 ตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการ แล้วเข้าเรียนในแผนกอักษรศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์เป็นเวลาสองปี แล้วเรียนต่อวิชาครูอีก 1 ปี ผู้ที่เรียนสำเร็จจะได้รับประกาศนียบัตรครูมัธยม การฝึกหัดครูของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในระยะขณะนี้ มุ่งเพียงผลิตครูที่จะมาทำงานครูเท่านั้น ไม่ได่มุ่งผลิตนักบริหารการศึกษา

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 304.

¹⁶ นารุง กลัดเจริญ, "ประวัติการฝึกหัดครูของประเทศไทย", วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2506, หน้า 103.

หลักสูตรวิชาครุมัธยมของชั้นประกาศนียบัตรและอักษรศาสตรและวิทยาศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร การศึกษาเพียงบางส่วน ซึ่งแบ่งอยู่ในหมวดวิชาครู และเป็นเพียง 1 ใน 5 ของเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชาครูโดยมีในเรื่องหลักการศึกษา คือเรื่องการจัดโรงเรียน การทำแผนผังโรงเรียน และกะห้องเรียน หน้าที่ครูใหญ่และครูรอง พระราชบัญญัติการศึกษาหน้าที่ของกระทรวงธรรมการ การตรวจโรงเรียน¹⁷

ส่วนหลักสูตรของโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมของกระทรวงธรรมการ ก็ทำนองเดียวกับหลักสูตรวิชาครุมัธยมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือมีวิชาเกี่ยวกับการบริหาร การศึกษาเพียงในหมวดวิชาครู ซึ่งเป็นเพียงหมวดวิชาเดียว ในจำนวนทั้งหมด 11 หมวดวิชา และเป็นเพียง 1 ใน 5 ของวิชาในหมวดวิชาครู โดยอยู่ในเรื่อง หลักการศึกษาในหัวข้อการจัดการศึกษา เรื่องที่กำหนดให้เรียนคือ โครงการศึกษาและการจัดการศึกษา กรมต่าง ๆ ในกระทรวงธรรมการ การจัดแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงาน ระเบียบที่เกี่ยวกับจะต้องปฏิบัติในโรงเรียน การควบคุมและตรวจตราโรงเรียน ระเบียบการและพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ครูควรจะรู้¹⁸

การฝึกหัดครูยังคงดำเนินการสอนในแนวนี้นี้อีกมา ในปีพ.ศ. 2486 แยกคณะอักษรศาสตรและวิทยาศาสตร์ออกเป็น 2 คณะ เปลี่ยนชื่อแผนกฝึกหัดครูเป็นแผนกครุศาสตร

¹⁷"หลักสูตรวิชาครุมัธยม" วิทยาทารย, เล่ม 34 ตอนที่ 11 พ.ศ. 2477, หน้า 1661-1662.

¹⁸"หลักสูตรโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมของกระทรวงธรรมการ" วิทยาทารย, เล่ม 41 ตอนที่ 6 (สิงหาคม, 2484), หน้า 1145.

และขึ้นอยู่กับคณะอักษรศาสตร์ จนถึง พ.ศ. 2491 คณะอักษรศาสตร์เปลี่ยนชื่อเป็น คณะอักษรศาสตร์และครุศาสตร์ เพื่อনীติจะได้มีสิทธิในการได้รับปริญญาต่อไปภายนอก วุฒิชูชีพจบหลักสูตร 3 ปี เปลี่ยนจากประกาศนียบัตรครูมัธยมเป็นอนุปริญญาครูมัธยม ปี พ.ศ. 2493 เปลี่ยนเป็นอนุปริญญาครุศาสตร์ ส่วนในคานโรงเรียนฝึกหัดครูได้ขยาย มาเป็นลำดับ จนได้จัดตั้งเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ในปีพ.ศ. 2492 และได้มีการ ปรับปรุงโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงนี้ ยังผลให้กำเนิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา ๗ โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พุทธศักราช 2496¹⁹ และวิทยาลัยวิชา การศึกษา ได้มีอำนาจให้การศึกษาถึงขั้นปริญญาได้โดยสมบูรณ์ ตามพระราชบัญญัติ วิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ. 2497 ในปีพ.ศ. 2496 เป็นปีแรกที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้เปิดสอน สาขาวิชาการบริหารการศึกษาดังนั้น และมีบัณฑิตทางด้านการบริหาร การศึกษารุ่นแรกในปี พ.ศ. 2497

การศึกษาทางด้านการบริหาร การศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร

วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ได้มีการศึกษาทางด้านการบริหารการ ศึกษาโดยเปิดเป็นสาขาวิชาการบริหารการศึกษ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2496 โดยมีวัตถุประสงค์ ในการจัดตั้งแผนกนี้คือ เพื่อฝึกอบรมและผลิตนักบริหารการศึกษ²⁰ และผู้ ที่จะสมัครเข้าเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ต้องมีพื้นฐานความรู้สำเร็จชั้นมัธยม-

¹⁹ "ประวัติวิทยาลัย วิชาการศึกษา" สัปดาห์วันสถาปนาวิทยาลัยวิชาการศึกษา (พระนคร: ทางหุ้นส่วนสามัคคีบุคคล. นิยมวิทยา (แผนกการพิมพ์), 2513), หน้า 10.

²⁰ สัมภาษณ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญถึง แนนหนา, หัวหน้าสำนักงานอธิการ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2514, เวลา 11.00-11.30 น.

ศึกษาปีที่ 6 และสอบไล่ได้อันดับประโยคคุณมัธยม หรือเทียบเท่า มีประสบการณ์มากพอในงานที่เกี่ยวกับการศึกษาทั่วไป ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของวิทยาลัยว่าสมควรให้ผู้ใดเข้าศึกษาในสาขาวิชาการบริหาร การศึกษาหรือไม่ ผู้ที่เข้าศึกษาในสาขาวิชาการบริหาร การศึกษาในระยะแรกเริ่มนี้ มีวิธีการคัดเลือก 2 ประเภทคือ

ประเภท ก. สอบคัดเลือกเข้าเรียน

ประเภท ข. กรมคัดเลือกส่งมาเรียน ซึ่งส่วนมากกำลังทำหน้าที่เป็นผู้บริหารการศึกษา

การเข้ามาในสาขาวิชาการบริหารการศึกษานี้ เรียนตามหลักสูตร 2 ปี แต่มีกำหนดระยะเวลาให้เรียนโดยภายในเวลา 3 ปี และได้รับปริญญาตรีทางการศึกษา คือ ปริญญาการศึกษาบัณฑิต หลักสูตรที่ใช้เรียนนั้น เรียนวิชาการ 50 % และวิชาชีพ 50 %²¹ ในระยะเริ่มเปิดเรียน สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิชาการที่กำหนดให้เรียน 50 % นี้ ยังไม่มีการจำกัดเป็นวิชาเอก คงให้เรียนคละกันไปตามที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ การให้เรียนวิชาเอก เริ่มมาในปีในระยะหลัง จำนวนหน่วยกิตที่จะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต หลักสูตรวิชาบังคับเฉพาะสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในปี พ.ศ. 2496-2497 คือ

1. Legal Aspects in School Administration 2 หน่วยกิต
2. Introduction to Modern Educational Administration 2 หน่วยกิต
3. Urban and Rural Educational Administration 2 หน่วยกิต

²¹ สัมภาษณ์ ดร. ศุภร ศรีพหล อาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร วันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514, เวลา 9.30-11.00 น.

4. Business and Routine Work in the Education's office	2 หน่วยกิต
5. Principles of School Administration	2 หน่วยกิต
6. Educational Supervision	3 หน่วยกิต
7. Field Work in Education	10 หน่วยกิต

• มีเรียนในปีการศึกษา 2497

แหล่งที่มา:- ถัดจาก transcriptแผนกทะเบียน วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร

ในปี พ.ศ. 2498 ทางวิทยาลัยได้เปิดรับนักศึกษาเรียนนอกเวลาในสาขาวิชา
การบริหารการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมวิद्यฐานะ และช่วยเหลือบรรดา
ครูตลอดจนเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาทั้งหลาย เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่การงานของตน
ได้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น และได้มีโอกาสศึกษาดังชั้นปริญญาการศึกษาบัณฑิต²² นักศึกษาที่เข้า
เรียนกำหนดคุณสมบัติเช่นเดียวกับบัณฑิตที่เรียนในเวลา และเข้าเรียนได้โดยวิธีการสอบ
คัดเลือก มีกำหนดเวลาเรียน 3 ปีครึ่ง ถ้าเรียนดีอาจจะจบได้ภายในเวลา 3 ปี แต่
อนุญาตให้เรียนอยู่ได้ถึง 5 ปี หลักสูตรที่ใช้เรียนก็เช่นเดียวกับบัณฑิตที่เรียนในเวลา
นักศึกษาสาชาวิชาการบริหารการศึกษา จบเป็นบัณฑิตรุ่นแรกปี พ.ศ. 2502 และมีบัณฑิต
รุ่นสุดท้ายในปี พ.ศ. 2504 สาเหตุที่เลิกสมัครรับนักศึกษาสาชาวิชาการบริหารการศึกษา
เนื่องจาก มีปัญหาในการฝึกงานและยลิตไปแล้วไม่มีที่²³ เพราะคุณสมบัติของยูมาเรียน

²²"ประกาศรับสมัครนักศึกษาชั้นปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) สำหรับบุคคล-
ภายนอก พ.ศ. 2498" วิทยากรย์ (ภาคผนวก), ปีที่ 54 ตอนที่ 12 พ.ศ. 2498, หน้า 494.

²³สัมภาษณ์ ดร. กุฎกร กวีพหล, วันเวลาเดิม.

ส่วนมากไม่ใช่อุบัติการณ์การศึกษา เช่นนิสิตที่เรียนในเวลา ในปีพ.ศ. 2492 หลักสูตรที่สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคงเรียน มีเปลี่ยนแปลงจำนวนหน่วยกิตเพิ่มขึ้นจากเดิมคือ

Preparation for Field Work	2 หน่วยกิต
Legal Aspects of school Administration	3 หน่วยกิต
Business and the Routine work on the Superintendent's office	3 หน่วยกิต
Educational Evaluation	3 หน่วยกิต
Field Work in Education	20 หน่วยกิต
วิชาที่เพิ่มขึ้นในปี ซึ่ง เป็นวิชาบังคับเฉพาะสาขาวิชาการบริหารการศึกษา	
คือ School Planning	3 หน่วยกิต

ในระยะแรก หลักสูตรที่ได้ยังไม่ได้จัดเอาไว้อย่างมีระเบียบแบบแผน และได้เริ่มมีระเบียบในปี พ.ศ. 2500 โดยทางวิทยาลัยได้จัดทำหลักสูตรออกมาเป็นหลักฐานใช้เป็นแนวทางในการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ สำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาได้มีการกำหนดรายวิชาและจำนวนหน่วยกิตที่จะศึกษาในแต่ละปี เอาไว้ดังนี้

ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคงเรียน 69 หน่วยกิต โดยเป็นวิชาสามัญ 39 หน่วยกิต เช่นวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ฯลฯ ที่เหมาะสม ทั้งที่เป็นวิชาบังคับและวิชาให้เลือก วิชาการศึกษาให้เรียน 30 หน่วยกิต วิชาการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนทางสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ทั้งที่เป็นวิชาบังคับและวิชาให้เลือก

ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคงเรียน 69 หน่วยกิต ทั้งวิชาสามัญและวิชาการศึกษา วิชาสามัญ เรียน 29 หน่วยกิต เช่นวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ฯลฯ ทั้งที่เป็นวิชาบังคับและวิชาเลือก วิชาการศึกษาเรียน 40 หน่วยกิต

เตรียมฝึกงาน 5 หน่วยกิต การฝึกงาน 15 หน่วยกิต วิชาการศึกษา 20 หน่วยกิต²⁴

ในกรณีที่มีคนบางคนที่ทางราชการส่งมาโดยไม่ต้องสอบคัดเลือก อาจมีความรู้ไม่เข้ามาตรฐาน ในบางวิชา ในกรณีเช่นนี้ นิสิตดังกล่าวจะต้องเรียนวิชาเบื้องต้น จนเข้ามาตรฐานเสียก่อนแล้วจึงเริ่มเรียนเพื่อรับหน่วยกิตได้ ข้าราชการที่กรมส่งมาเรียน การเรียนอ่อนมาก ต่อมาทางวิทยาลัยจึงได้เปลี่ยนเป็นให้สอบคัดเลือกเข้าเรียนเหมือนกันหมด

หลักสูตรสำหรับวิชาบังคับเฉพาะสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ปีพ.ศ. 2500 ซึ่งคงใช้จนถึงปี พ.ศ. 2504 มีดังนี้

1. Introduction to Modern Educational Administration	3 หน่วยกิต
2. Legal Aspects in Education	3 หน่วยกิต
3. School Planning	3 หน่วยกิต
4. Educational Supervision	3 หน่วยกิต
5. Business and Routine work in the Superintendent's office	3 หน่วยกิต
6. Finance for Education officers	3 หน่วยกิต
7. Statistics for Education's officers	3 หน่วยกิต
8. Field work	15 หน่วยกิต

แหล่งที่มา:- แฟ้มเอกสาร "ชื่อวิชาเก่า" และจาก Transcript,
แผนกทะเบียนวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร

²⁴วิทยาลัยวิชาการศึกษา, หลักสูตรปริญญาตรีในทางวิชาการศึกษา, 2500,
หน้า 5-6.

ในปี พ.ศ. 2505 ผู้สมัครเข้าเรียนในระดับชั้นปีที่ 3 วิชาเอก อ.กศ., ป.กศ.สูง ป.ม. หรือเทียบเท่า โดยมีแผนการเรียนสำหรับหลักสูตร 2 ปี ของสาขา วิชาการบริหารการศึกษา กำหนดรายวิชาต่าง ๆ ที่ต้องเรียนดังนี้

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่ทางราชการส่งมาเรียนนั้นให้เรียนวิชาสามัญ อย่างน้อย 46 หน่วยกิต วิชาการศึกษาน้อย 33 หน่วยกิต การฝึกงานด้าน บริหารการศึกษา 15 หน่วยกิต รวมอย่างน้อย 96 หน่วยกิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษาให้เรียนวิชาเอก 1 วิชา ไม่ต้องเรียนวิชาโท และใช้บัญชีรายชื่อวิชาเอก ของสาขามัธยมศึกษา (เสนอไว้ในภาคผนวก) สำหรับนิสิตที่เข้าเรียนปีที่ 3 โดยการสอบคัดเลือก²⁵ เรียนแยกดังนี้

ชั้นปีที่ 3 เรียน 51 หน่วยกิตเป็นอย่างน้อย โดยเรียนวิชาสามัญทั่วไป วิชา สามัญเอก 27 หน่วยกิต วิชาสามัญเลือก 3 หน่วยกิต (ต้องเลือกให้เป็นหัวหน้าของ Broad Fields เล็ก ๆ เพื่อชดเชยสิ่งที่ขาดเหลือในการเรียน ในชีวิตแต่ละ บุคคล หรือเพื่อส่งเสริมวิชาเอกก็ได้) วิชาการศึกษา 23 หน่วยกิตรวม 53 หน่วยกิต

ชั้นปีที่ 4 ให้เรียนวิชาสามัญทั่วไป 3 หน่วยกิต วิชาสามัญเอกต่อจากที่เรียน ได้แล้วในปีที่ 3 โดยต้องเรียนให้ครบจุดที่กำหนด 12 หน่วยกิต วิชาสามัญเลือก ต่อจากที่เลือกไว้ในปีที่ 3 6 หน่วยกิต และวิชาการศึกษารวมการออกฝึกงาน ด้านบริหารการศึกษา 25 หน่วยกิต รวม 46 หน่วยกิต²⁵

²⁵วิทยาลัยวิชาการศึกษา, เค้าโครงหลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต (สภา- วิทยาลัยวิชาการศึกษามุขมนตรี เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2505), หน้า 4-11.

ในปีนี้ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรสำหรับผู้สอบเข้าเรียนในระดับชั้นปีที่ 3 สำหรับโปรแกรมการเรียน 2 ปี และมีการกำหนดวิชาที่บังคับให้เรียนสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่ทุกสาขาต้องเรียนเอาไว้ สำหรับวิชาที่บังคับเฉพาะสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีดังนี้

ชั้นปีที่ 3 ให้เรียน

1. Principles of School Administration	3 หน่วยกิต
2. Educational Administration	3 หน่วยกิต
3. Educational Supervision	3 หน่วยกิต

ชั้นปีที่ 4 ให้เรียน

1. School Planning	3 หน่วยกิต
2. School Law	3 หน่วยกิต
3. Role of Education officer	3 หน่วยกิต
4. School Finance	3 หน่วยกิต
5. Field Work	15 หน่วยกิต

แหล่งที่มา:- 1. The College of Education, Catalog 1962,
March 28, 1962, pp.22-24.

2. แฟ้มเอกสาร "ชื่อวิชาเก่า" แผนกทะเบียน วิทยาลัยวิชา-
การศึกษาประสานมิตร

ต่อมาในปี พ.ศ.2508 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และได้ใช้เป็นหลักมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2513) สำหรับวิชาที่บังคับให้เรียนเฉพาะในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวนวิชาและหน่วยกิตคงรูปเดิมเหมือนหลักสูตรปี พ.ศ.2505 ต่างไปก็เฉพาะวิชาสามัญบังคับและวิชาการศึกษามบังคับ และในปีพ.ศ.2508 ได้มีการปรับปรุงแผนการเรียนในแต่ละสาขาวิชา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้มีการเปลี่ยนแปลงแผนการเรียนคือ

แผนการเรียนของโครงการหลักสูตร 2 ปี สาขาวิชาการบริหารการศึกษามี
ส่วนเฉพาะบุคคลที่ทางราชการส่งมาเรียน ให้เรียนวิชาสามัญอย่างน้อย 57 หน่วยกิต
วิชาการศึกษาน้อย 33 หน่วยกิต การฝึกงานทางด้านการบริหารการศึกษา
15 หน่วยกิต รวมอย่างน้อย 105 หน่วยกิต

สำหรับผู้ผ่านการสอบคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนในระดับชั้นปีที่ 3 ของหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามัธยมศึกษา จัดเข้าเรียนตามโครงการหลักสูตร 2 ปี แผนการเรียน
สำหรับชั้นปีที่ 3 ให้เรียนประมาณ 51 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็นภาคเรียนละ 17
หน่วยกิต และในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาก็ให้เรียนดังนี้ วิชาสามัญทั่วไป วิชา
สามัญเอกประมาณ 24 หน่วยกิต (เริ่มกำหนดให้เรียนวิชาสามัญเอก หรือให้เรียน
ทั้งวิชาสามัญเอก-โท ตามลักษณะของสาขาวิชา) วิชาสามัญเลือกประมาณ 3
หน่วยกิต (สำหรับวิชาสามัญเลือก ให้เลือกทำของ Broad Fields อย่างเล็ก ๆ
และต้องเลือกเรียนเพื่อชดเชยสิ่งที่ขาดเหลือในการเรียน หรือในชีวิตของแต่ละ
บุคคล และเพื่อส่งเสริมการเรียนวิชาสามัญเอก-โท) วิชาการศึกษารวมประมาณ 23
หน่วยกิต รวมอย่างน้อย 52 หน่วยกิต

แผนการเรียนสำหรับชั้นปีที่ 4 สำหรับผู้ที่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าเรียนใน
ระดับชั้นปีที่ 3 ในโครงการหลักสูตร 2 ปี ให้เรียนประมาณ 45 หน่วยกิต แบ่ง
ออกเป็นภาคเรียนละประมาณ 15 หน่วยกิต และในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาก็
ให้เรียนดังนี้ วิชาสามัญทั่วไปประมาณ 3 หน่วยกิต วิชาสามัญเอก ประมาณ 12
หน่วยกิต วิชาสามัญเลือกประมาณ 6 หน่วยกิต วิชาการศึกษารวมประมาณ 25 หน่วยกิต
(รวมการฝึกงานด้วย) รวมอย่างน้อย 46 หน่วยกิต สำหรับวิชาสามัญเอก-โท
ให้เรียนต่อจากที่เรียนไว้แล้วในชั้นปีที่ 3 และต้องเรียนให้ครบชุดที่กำหนดไว้ สำหรับ
วิชาสามัญเลือก ให้เรียนต่อจากที่เรียนไว้แล้วในชั้นปีที่ 3²⁶

²⁶วิทยาลัยวิชาการศึกษา, หลักสูตรปริญญาการศึกษามัธยมศึกษา (พระนคร: โรง
พิมพ์ส่งเสริมอาชีพ, 2508), หน้า 11-18.

ผู้เรียนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาจะต้องเรียนสามัญเอก 1 วิชา
ไม่ต้องเรียนวิชาสามัญโท โดยใช้นิธีรายชื่อวิชาสามัญเอก ของสาขาวิชาการมัธยมศึกษา
สำหรับการฝึกงาน (Field work) ของสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
นับว่าเป็นหัวใจสำคัญ เริ่มแรกปี พ.ศ. 2496 มีจำนวนหน่วยกิต 15 หน่วยกิต ต่อมา
เพิ่มเป็น 20 หน่วยกิต ในปีพ.ศ. 2500 ลดลงเหลือเพียง 15 หน่วยกิต และใช้
จนถึงในปัจจุบันนี้ การฝึกงานของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาระธานมิตร ใช้เวลา
3 เดือน โดยใช้เวลาเทอมกลางของชั้นปีที่ 4 ซึ่งในปี พ.ศ. 2514 จะเปลี่ยนเป็น
ใช้เวลาเทอมต้นของชั้นปีที่ 4 (การเรียนแบ่งเป็น 3 เทอม เทอมต้น เทอมกลาง
เทอมปลาย เทอมหนึ่งระยะเวลา 3 เดือน) ความมุ่งหมายของการฝึกงาน ก็เพื่อ
ให้นิสิตมีความเข้าใจแนวการบริหารงานในระดับที่ตนจะออกไปปฏิบัติจริง เพื่อออก
ไปรับหน้าที่เดิมหรือหน้าที่ใหม่หลังจากรับการศึกษามาเรียบร้อยแล้ว โดยได้รับประสบการณ์
ในการสังเกตงานและฝึกงาน ในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสำนักงานหรือโรงเรียน
ที่ไปฝึก ได้เห็นแนวแก้ปัญหาและบริหารงานในสภาพที่เป็นจริงเท่าที่จะทำได้
ในเวลาอันจำกัด²⁷ การฝึกงานนี้เริ่มมีตั้งแต่ เริ่มมีการเรียนสาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา แต่เริ่มมีการฝึกงานอย่างมีระเบียบแบบแผนที่ถูกต้องและทำอย่างจริงจังใน
ปีพ.ศ. 2506²⁸ โดยให้ฝึกงานในกระหว่งศึกษาศึกษา 4 สัปดาห์เศษ ฝึกงานที่
ภาคศึกษา 2 สัปดาห์ ฝึกงานที่จังหวัด 4 สัปดาห์ ฝึกงานที่อำเภอ 3 สัปดาห์ โดย

²⁷ เรื่องแผนการฝึกงานของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระธานมิตร ปีที่ 4 (เอกสารอัครสำเนา
ของแผนกฝึกสอนและฝึกงาน วิทยาลัยวิชาการศึกษาระธานมิตร).

²⁸ สัมภาษณ์ อาจารย์ ตะอ อการณยานิช หัวหน้าแผนกฝึกสอนและฝึกงาน
วิทยาลัยวิชาการศึกษาระธานมิตร, วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2514, เวลา 12.55-
14.00 น.

ให้อบรมและดูงานเกี่ยวกับหน้าที่ ความรับผิดชอบ ลักษณะงานของกรมกองต่าง ๆ ภายในกระทรวง ตลอดจนหน่วยงาน และผู้ที่รับผิดชอบในส่วนภูมิภาค

การศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ตั้งแต่ พ.ศ. 24๗6 ถึง พ.ศ. 2513 . มีการศึกษาเพียงชั้นปริญญาตรีเท่านั้น ซึ่งส่วนมากผู้ที่เข้าเรียนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาคือเป็นผู้บริหารการศึกษา การเข้าศึกษาในสาขาวิชานี้มีเปลี่ยนแปลงกลับไปกลับมา ในระยะแรกให้สอบคัดเลือกเข้าเรียน และรับข้าราชการที่กรมกองต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการคัดเลือกส่งมาเรียน เข้าเรียนได้โดยไม่ต้องสอบคัดเลือก ต่อมาเปลี่ยนให้สอบคัดเลือกทุกคน เมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2513 ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การรับสมัครบุคคลเพื่อสอบคัดเลือกเข้าเป็นนิสิตในสาขาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาตรี เสียใหม่ ดังนี้

1. ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นประโยคครูมัธยมหรือเทียบเท่าและจะกองใดทำการสอนหรือปฏิบัติราชการทางการศึกษา หลังจากที่ได้สอบไล่ได้ชั้นประโยคครูมัธยมหรือเทียบเท่าดังกล่าวมาแล้วนั้น ไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหลักฐานมาแสดง
2. ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้ที่ใคร่ขออนุมัติจากผู้บังคับบัญชาของตนให้มาศึกษาต่อได้ดังนี้
  - 2.1 ครูหรือข้าราชการฝ่ายการศึกษาที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด
  - 2.2 ครูหรือพนักงานฝ่ายการศึกษาในสังกัดเทศบาล จะต้องได้รับอนุมัติจากนายกเทศมนตรี
  - 2.3 ครูโรงเรียนราษฎร์ จะต้องได้รับอนุมัติจากครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์
  - 2.4 ครูหรือข้าราชการฝ่ายการศึกษาที่สังกัดกรมต่าง ๆ จะต้องได้รับอนุมัติจากกรม หรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากกรม

ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับอนุมัติ นำใบอนุมัติจากผู้นั่งดับบัญชีมาแสดงในการสมัครสอบคัดเลือกด้วย²⁹

นอกจากจะรับนิสิตนักศึกษาเพื่อเข้าเรียนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาแล้ว ยังได้มีการเปิดการอบรมโดยหลักสูตรพิเศษ สำหรับผู้บริหารการศึกษา โดยเริ่มจากศึกษาศึกษาใช้เวลาในการอบรม 3 เดือน คือ เหนอมนของแต่ละปีการศึกษาโดยให้ความรู้ตามหัวขัฒยาลัยเห็นว่าผู้บริหารระดับนั้น ๆ ควรรู้ มีเรื่องเกี่ยวกับรากฐานและแนวความคิดทางการศึกษา (Educational Foundation and Concepts), หลักการบริหารเบื้องต้น (Introduction to Educational Administration), หลักการวางแผนการศึกษาเบื้องต้น (Introduction to Educational Planning), สัมมนาการมัธยมศึกษาและฝึกหัดครู (Seminar in Secondary and Teacher Education), สัมมนาการประถมศึกษา (Seminar in Elementary Education), การนิเทศการศึกษา (Educational Supervision)³⁰

การศึกษาด้านการบริหารการศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ได้มีวิวัฒนาการขึ้นมาเป็นลำดับ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเริ่มปี พ.ศ.2496 มีวิชาเฉพาะสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ประมาณ 19 % ของหลักสูตรทั้งหมดที่จะต้องศึกษา ปีพ.ศ.2500 ประมาณ 26 % ปี พ.ศ.2505 ประมาณ 36 % และปีพ.ศ. 2508 ประมาณ 37 % และในปีการศึกษา 2514 นี้ ได้ขยายการศึกษาของสาขาวิชาการบริหารการศึกษาถึงขั้นปริญญาโท โดยใช้ชื่อสาขาวิชาว่า สาขาการบริหารและการวางแผนการศึกษา การรับสมัครนั้น กำหนดวุฒิเเรียนเดียวกับปริญญาโทสาขาอื่นคือ

²⁹วิทยาลัยวิชาการศึกษา, คู่มือนิสิตนักศึกษาและอาจารย์ (พระนลร: โรงพิมพ์การศาสนา), หน้า 43-44.

³⁰เรื่องการอบรมศึกษาศึกษา (เอกสารอัครสำเนาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร).

ก. สำเร็จปริญญาตรี และมีผลการเรียนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.50 (ระบบคะแนนสูงสุด 4) หรือร้อยละ 75 หรือสำเร็จประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา

ผู้ที่สำเร็จปริญญาตรี และมีคุณสมบัติตามข้อ (ก). แต่มีผลการเรียนเฉลี่ยไม่ตรงตามข้อ (ก). วิทยาลัยจะอนุมัติให้เข้าสอบคัดเลือกได้เป็นกรณีพิเศษ และรับเข้าเรียนในฐานะเป็นผู้สมทบเรียน หากปรากฏผลเรียนไม่เป็นที่พอใจ วิทยาลัยจะสั่งให้พักเรียนและให้ออกจากวิทยาลัยเสียได้

ข. มีเวลาปฏิบัติงานฝ่ายการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 12 เดือน หลังจากที่ได้รับปริญญาตรีแล้ว นับถึง 12 มิถุนายน 2514 (คุณสมบัติข้อนี้อาจยกเว้นได้เมื่อวิทยาลัยเห็นสมควร)

ค. สอบไล่วิชาการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 45 หน่วยกิต หรือสอบไล่อนุ-ปริญญาวิชาการศึกษา หรือประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยมหรือเทียบเท่า

ง. มีความรู้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี.³¹

สำหรับสาขาการบริหารและการวางแผนการศึกษานั้น ไม่กำหนดว่าจะต้องมีประสบการณ์การทำงานมาแล้ว 3 ปี เช่ชกำหนดสำหรับหลักสูตร 2 ปี ของระดับปริญญาตรี

³¹ประกาศวิทยาลัยวิชาการศึกษา เรื่องการสมัครเข้าเป็นนิสิตชั้นปริญญาตรี วิชาเฉพาะและปริญญาโท (ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, ประจำปีการศึกษา 2514), หน้า 39.

การศึกษาทางด้านการบริหาร การศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในปี พ.ศ. 2500 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งคณะครุศาสตร์ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย³² ทำให้แยกคณะอักษรศาสตร์และครุศาสตร์ออกเป็น 2 คณะ การยีกหลักสูตรซึ่งเดิมเป็นแผนกวิชาครุศาสตร์ ในคณะอักษรศาสตร์ กลายเป็นคณะครุศาสตร์โดยสมบูรณ์ มีการสอนแบ่งเป็น 3 โครงการคือ โครงการปริญญาครุศาสตร์หลักสูตร 4 ปี โครงการปริญญาครุศาสตร์หลักสูตร 2 ปี และโครงการอนุปริญญาครุศาสตร์ 1 ปี สำหรับโครงการปริญญาครุศาสตร์หลักสูตร 2 ปี ได้เริ่มมีปีแรกคือปี พ.ศ. 2504 และในปี พ.ศ. 2506 ได้เปิดสอนสาขาวิชาบริหารและนิเทศการศึกษารับเข้า (Educational Supervision and Administration) ความมุ่งหมายของโครงการปริญญาครุศาสตร์หลักสูตร 2 ปี คือบริการสำหรับนิสิตซึ่ง..

1. ได้รับปริญญาบัตรมีเขตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือสถานศึกษาอื่นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรับรอง
2. ได้ผ่านปี 3 ของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามหลักสูตรที่รับรองให้เทียบได้ในสาขาวิชาอื่นใดจากสถาบันอื่น ๆ ซึ่งต้องการจะเป็นครู นักบริหารหรือศึกษานิเทศก์ที่มีคุณภาพสูง³³

เนื่องจากนิสิตในหลักสูตรนี้ ได้รับปริญญาตรีหรือได้ผ่านการเรียนวิชาจนถึงปีที่ 3 แล้ว เท่ากับเรียนวิชาเอกมาแล้ว จึงทำให้ นิสิตหลักสูตร 2 ปีนี้ จึงมีเวลาเพียงพอสำหรับการเรียนทางด้านวิชาชีพ (professional field) มากกว่า นิสิตหลักสูตร 4 ปี

³²"พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งคณะครุศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2500" วิทยากรย (ภาคผนวก), ปีที่ 56 ตอนที่ 8 พ.ศ. 2500, หน้า 345-346.

³³จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เรื่องเดิม, หน้า 326.

นิสิตที่จะเข้าเรียนโดยเลือกสาขาวิชาบริหาร และนิเทศการศึกษาเป็นวิชาเอก ต้องมีวิชาเรียนเดียวกับนิสิตที่เข้าเรียนปริญญาครุศาสตร์หลักสูตร 2 ปี และต้องมีประสบการณ์ในด้านการสอนมาแล้วอย่างต่ำ 3 ปี เข้าเรียนได้โดยการสอบคัดเลือก การเรียนของโครงการปริญญาครุศาสตร์ 2 ปี ต้องเรียนวิชาบังคับทั่วไป 26 หน่วยกิต วิชาบังคับของแผนก 34 หน่วยกิต รวมเป็น 60 หน่วยกิต วิชาบังคับของวิชาเอก สาขาวิชาบริหาร และนิเทศการศึกษา คือ

1. Elementary School Curriculum (or) Secondary School Curriculum (or) Vocational Education (or) Teacher Education 2-3 หน่วยกิต
2. Developmental Psychology 3 หน่วยกิต
3. Techniques of Teaching (one course selected from Elementary or Secondary Education) 2 หน่วยกิต
4. Student Teaching (or) Field work in Supervision and Administration 5-10 หน่วยกิต
5. Principles of school Administration 2 หน่วยกิต
6. Principles and Practices of Educational Supervision 2 หน่วยกิต
7. Legal Basis of Education in Thailand 2 หน่วยกิต
8. Educational Problem of Thailand 1 หน่วยกิต
9. Project in Educational Practices or Substituted courses (should be on the graduated level) 2 หน่วยกิต
10. Electives 3-11 หน่วยกิต

แหล่งที่มา:- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2459-2509 (พระนคร: โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์-แห่งประเทศไทย, 2510), หน้า 330.

หลักสูตรที่ใช้เรียนสำหรับปริญญาตรี 2 ปี คงใช้แบบเดิมมาตลอด ตั้งแต่เริ่มมีการเรียนในปี พ.ศ. 2496 จนถึงปัจจุบัน ในเรื่องการศึกษา นิสิตของสาขาบริหารและนิเทศการศึกษา จะต้องทำการฝึกงานแทนการฝึกสอนเป็นเวลา 3 เดือน³⁴ โดยส่งไปฝึกตามกรม กองต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ และที่สถานศึกษาอื่น ๆ ตามความเหมาะสมที่จะให้ความรู้ และประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับนิสิต และทุกคนจะต้องเขียนวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้มีการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาของคณะบัณฑิตรัฐบาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งจัดตั้งขึ้นเป็นทางการ เมื่อปี พ.ศ. 2505³⁵ คณะบัณฑิตรัฐบาลจัดการศึกษาแบ่งเป็น 2 ระดับคือ หลักสูตร 2 ปี เพื่อรับปริญญาโททางการศึกษา และหลักสูตร 1 ปี เพื่อรับประกาศนียบัตรชั้นสูง แต่ในระยะเริ่มแรกมีเฉพาะระดับปริญญาโท หลักสูตร 2 ปี สำหรับการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษา อยู่ในสาขาวิชาการบริหารและการนิเทศการศึกษา (Administration and Supervision) ซึ่งเป็นชื่อเรียกในระยะแรก การตั้งสาขานี้ขึ้นมากล่าวมีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อจัดการฝึกฝนอบรมทางอาชีพสำหรับผู้เตรียมตัวจะเป็นครูใหญ่ (School principals) ผู้บริหาร (Administrators) ศึกษาพิเศษ (Supervisors) ศึกษาธิการ (Superintendents) และเจ้าหน้าที่ทางการศึกษา (Educational officials) และช่วยให้มีความก้าวหน้าในอาชีพในสาขาวิชาการบริหารและการนิเทศการศึกษา

³⁴ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พระเกี้ยว 2512 (พระนคร: โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมาจารย์แห่งประเทศไทย, 2512), หน้า 47.

³⁵ Graduate School Chulalongkorn University Announcement B.E. 2508 (1965) (Bangkok: Seriphan Limited Partnership, 1965), p. 1.

2. เพื่อพัฒนาระบบของการนิเทศและการบริหารของไทยให้เหมาะสมโดย
การวิจัยและการศึกษาคนควา

3. เพื่อสนองความต้องการของรัฐบาลไทย โดยการที่จัดสรรผู้นำทางการ
ศึกษา ซึ่งได้รับการศึกษาอบรมอย่างดีแล้วให้³⁶

สำหรับผู้ที่เข้าศึกษาต่อในสาขาต่าง ๆ ของคณะบัณฑิตรวิทยาลัย จะต้อง
มีคุณสมบัติดังนี้คือ .

1. จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยมในสาขาวิชาซึ่งจะเข้าศึกษา
ต่อ หรือปริญญาเกียรตินิยมในสาขาวิชาอื่นใด ซึ่งบัณฑิตรวิทยาลัยจะได้อำหนดไว้
และผู้ที่ได้รับปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยมจะต้องได้คะแนนเฉลี่ยในชั้นปริญญาตรีตาม
เกณฑ์ที่บัณฑิตรวิทยาลัยจะได้อำหนดไว้เป็นปี ๆ ไป และคณะกรรมการวิชาการของ
บัณฑิตรวิทยาลัยจะได้พิจารณาความเหมาะสมเป็นรายบุคคล โดยอาจจะจัดให้มีการ
ทดสอบความรู้ อาจให้เข้าเรียนเป็นนิสิตทดลองศึกษา หรืออาจไม่รับก็ได้

2. บัณฑิตจากสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่น ๆ จะต้องได้ปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยม
หรือเทียบเท่าปริญญาบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในสาขาวิชาซึ่งจะเข้าศึกษา
ต่อ หรือในสาขาวิชาอื่นใด ซึ่งบัณฑิตรวิทยาลัยจะได้อำหนดไว้ และคณะกรรมการ
วิชาการของบัณฑิตรวิทยาลัยจะได้พิจารณาความเหมาะสมเป็นรายบุคคล โดยอาจจะ
จัดให้มีการทดสอบความรู้ อาจให้เรียนเป็นนิสิตทดลองศึกษา หรืออาจไม่รับก็ได้³⁷

³⁶
Ibid, p.54.

³⁷
Ibid, p.1.

การเข้าศึกษาสำหรับผู้ที่ได้รับปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยม จะเข้าศึกษาต่อได้ โดยผ่านการสอบสัมภาษณ์ แต่ผู้ที่ได้รับปริญญาบัณฑิตโดยที่มีคะแนนไม่ต่ำกว่าที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนดไว้ จะต้องผ่านการสอบคัดเลือก ทั้งสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์ สำหรับผู้ที่เข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาการบริหาร และการนิเทศการศึกษานี้จะต้องมีประสบการณ์ในการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี³⁸ ระยะเวลาในการเรียนหลักสูตรปริญญาโท ใช้เวลาเรียน 2 ปีการศึกษา แต่กำหนดให้เรียนได้ถึง 5 ปีการศึกษา

สำหรับการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการนิเทศการศึกษา มีกำหนดการเรียนในชั้นการฝึกงานและการวิจัย ประกอบด้วยอย่างน้อย 60 หน่วยกิต วิชาบังคับเฉพาะผู้ที่เรียนในสาขาวิชาการนี้ (required courses) คือ

1. Principles and Practices in Guidance	2 หน่วยกิต
2. Principles of School Administration	2 หน่วยกิต
3. Legal Basic of Education in Thailand	2 หน่วยกิต
4. Principles and Practices of Supervision	2 หน่วยกิต
5. Field work in school Supervision and Administration	2 หน่วยกิต
6. Curriculum Construction (either in Elementary or in Secondary)	2 หน่วยกิต

7. Seminar in Problems of Thai Education	2 หน่วยกิต
8. Social Psychology	2 หน่วยกิต
9. Thesis	12 หน่วยกิต

แหล่งที่มา:- Graduate School Chulalongkorn University

Announcement B.E. 2508 (1965), p. 56.

ต่อมาได้มีการปรับปรุงหลักสูตรทางด้านการบริหารการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และชื่อสาขาวิชาเปลี่ยนไปมีเพียง แผนกวิชาบริหารการศึกษา (Educational Administration) แต่จำนวนหน่วยกิตที่จะต้องเรียนคงเดิม คืออย่างน้อย 60 หน่วยกิต โดยต้องเรียนวิชาบังคับเฉพาะแผนก 36 ถึง 44 หน่วยกิต (รวมทั้งวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิตด้วย) และวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีก 24 หน่วยกิต สำหรับวิชาบังคับเฉพาะแผนก (areas of concentrations) มีดังนี้คือ

1. Principle of Educational Administration	3 หน่วยกิต
2. Legal Aspects of Educational Administration	2 หน่วยกิต
3. Thai educational Administrative Systems	2 หน่วยกิต
4. School Finance	2 หน่วยกิต
5. School Personnel Administration	2 หน่วยกิต
6. Seminar in Educational Administration	2 หน่วยกิต
7. Supervised Professional Experience in Educational Administration	3-5 หน่วยกิต
8. Theory and Research in Educational Administration	2 หน่วยกิต
9. Master's Thesis	12 หน่วยกิต

10. Seminar in Educational Administration 1 หน่วยกิต

11. Electives - หน่วยกิต

แหล่งที่มา: เอกสาร อัดสำเนาของแผนกวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การเรียนระดับปริญญาโทของแผนกวิชาบริหารการศึกษา มีงานที่สำคัญของผู้ที่เรียนวิชานี้ 2 อย่างด้วยกัน คือการหาวิทยานิพนธ์ ซึ่งผู้ที่ศึกษาในระดับปริญญาโททุกคนจะต้องทำ และเรื่องที่จะทำการวิจัย ขึ้นอยู่กับความสนใจของแต่ละบุคคล โดยอยู่ในกรอบของเนื้อหาของวิชาของแต่ละแผนก สำหรับแผนกวิชาบริหารการศึกษา นิสิตทุกคนจะต้องหาวิทยานิพนธ์ โดยให้อยู่ในขอบข่ายของวิชาการบริหารการศึกษา และสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ การฝึกงาน ซึ่งถือว่าเป็นวิชาปฏิบัติการภาคบังคับสำหรับ นิสิตปริญญาโททุกคน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้ นิสิตได้เห็นว่าเอาทฤษฎีการบริหารการศึกษา ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อเตรียมตัวเป็นผู้บริหารการศึกษา ตลอดจนได้ สังเกตและศึกษาการปฏิบัติงานในกรม กอง หน่วยงานหรือสถาบันอื่น ๆ ที่ได้ฝึกงานอยู่ สำหรับสถานที่ฝึกงาน เป็นความรับผิดชอบของแผนกวิชาบริหารการศึกษา และ นิสิต ที่จะต้องแสวงหาสถาบันหรือหน่วยงานที่เหมาะสมเพื่อไปฝึกงาน โดยจะต้องเป็นหน่วยงานที่ดีเด่นพอจะเอาเป็นตัวอย่างได้ การฝึกงาน ใช้เวลา 6 สัปดาห์ และในแต่ละสัปดาห์ นิสิตจะกลับมาที่คณะ เพื่อพบอาจารย์ที่ปรึกษาและร่วมกันอภิปรายถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ นิสิตได้พบเห็นระหว่างที่ออกฝึกงาน รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ของ นิสิต โดยใช้เวลาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง

นอกจากการศึกษาในระดับปริญญาโทแล้ว แผนกวิชาบริหารการศึกษา ยังมี การศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ทางด้านการบริหารการศึกษาก็ด้วย โดยเริ่มใน ปีการศึกษา 2512 โดยมีความมุ่งหมายเช่นเดียวกับการผลิต นิสิตปริญญาโท ในแผนก วิชาบริหารการศึกษา แต่ได้มีการกำหนดคุณสมบัติที่จะศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตร ชั้นสูง แตกต่างไปดังต่อไปนี้

1. บัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ที่ได้รับปริญญาบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโคเคแนนเฉลี่ยในชั้นปริญญาบัณฑิต ตามเกณฑ์ที่บัณฑิตวิทยาลัยจะได้ออกมาเป็นปี ๆ ไป มีสิทธิสมัครเข้าศึกษาในสาขาซึ่งตนได้รับปริญญาบัณฑิตหรือในสาขาใกล้เคียง ซึ่งบัณฑิตวิทยาลัยจะได้ออกกำหนดไว้

2. บัณฑิตจากสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่น ๆ ผู้ที่ได้รับปริญญาบัณฑิตซึ่งเทียบเท่าปริญญาบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะกรรมการวิชาจะพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายบุคคล โดยใช้เกณฑ์ในข้อ 1 บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ บัณฑิตวิทยาลัยจะพิจารณาเป็นรายบุคคล³⁹

ผู้ที่ จะเข้าศึกษาในชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงแผนกวิชาบริหารการศึกษาต้องมีคุณสมบัติพิเศษคือมีประสบการณ์การทำงานการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี จะเข้าเรียนได้โดยผ่านการสอบคัดเลือก และมีกำหนดเวลาเรียน 1 ปีการศึกษา และระยะเวลาที่อนุญาตให้เรียนได้ 3 ปีการศึกษา การเรียน จะต้องเรียนอย่างน้อย 30 หน่วยกิต โดยเรียนวิชาบังคับเฉพาะแผนก 18 ถึง 24 หน่วยกิต และเรียนวิชาที่สัมพันธ์กันได้ อีก 6 ถึง 12 หน่วยกิต และสำหรับวิชาที่บังคับให้เรียนเฉพาะแผนก มีดังนี้

1. Principle of Educational Administration	3 หน่วยกิต
2. Legal Aspects of Educational Administration	2 หน่วยกิต
3. Thai Educational Administrative Systems	2 หน่วยกิต
4. School Finance	2 หน่วยกิต
5. School Personnel Administration	2 หน่วยกิต
6. Field Study	3 หน่วยกิต

³⁹ระเบียบบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง พ.ศ. 2511" คู่มือบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2512, หน้า 11.

7. Electives

4 หน่วยกิต

(แหล่งที่มา: เอกสารอัครสาวเนา แผนกวิชาบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

สำหรับผู้เรียนจบชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงแล้ว และมีความประสงค์จะศึกษาต่อในระดับปริญญาโทก็อาจทำได้ โดยต้องมีคุณสมบัติตามที่บัณฑิตวิทยาลัยได้กำหนดไว้ดังนี้

ผู้ที่จบประกาศนียบัตรชั้นสูงจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้แต้มเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.20 และมีคุณสมบัติตามที่บัณฑิตวิทยาลัยจะได้กำหนดไว้ เป็นปี ๆ ไป มีสิทธิสมัครเข้าศึกษาในสาขาวิชาซึ่งตนได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูง หรือในสาขาใกล้เคียง ซึ่งบัณฑิตวิทยาลัยจะได้กำหนดไว้ ทั้งนี้คณะกรรมการวิชาการจะได้พิจารณารับเข้าเป็นนิสิตสามัญตามความเหมาะสมเป็นรายบุคคล⁴⁰

ระยะเวลาเรียนสำหรับผู้จบประกาศนียบัตรชั้นสูง และศึกษาต่อปริญญาโทนี้ กำหนดเวลาอย่างน้อย 1 ปีการศึกษา และระยะเวลาที่อนุญาตให้ศึกษาได้ 5 ปีการศึกษา ทั้งนี้รวมเวลาที่เข้าเรียนประกาศนียบัตรชั้นสูงเข้าด้วย

การศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่จัดทำเป็นโครงการปริญญาตรีชั้นสูง เพราะคุณสมบัติผู้ที่เข้าศึกษาต่อได้ต่ำสุดคือ อนุปริญญาหรือผ่านชั้นปีที่ 3 ของสถาบันอุดมศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรับรอง สำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตร 2 ปี ในสาขาวิชาบริหารและนิเทศการศึกษา และจะต้องมีวุฒิปริญญาตรี สำหรับการศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง และระดับปริญญาโทของแผนกวิชาบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันนี้การศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเน้นหนักและมุ่งความสนใจมาสู่การปรับปรุงและการขยายงานในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง และระดับปริญญาโท

⁴⁰ "ระเบียบบัณฑิตวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาต่อชั้นปริญญาโทบัณฑิต ของผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง 2511", เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

นอกจากการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาซึ่งจัดสอนที่วิทยาลัยวิชาการ
ศึกษาประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2513
คณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เปิดการสอนวิชาการบริหารการศึกษา
โดยเปิดสอนเป็นวิชาโทในระดับปริญญาตรี และเปิดให้เรียนเฉพาะนักศึกษาสังกัด
กระทรวงศึกษาธิการประเภท ก. และผู้ที่ทำหน้าที่บริหารการศึกษาเท่านั้น ไม่เปิด
รับสมัครทั่วไป โดยคุณสมบัติของผู้สมัครที่เข้าเรียนในระดับชั้นปีที่ 3 ต้องสำเร็จ
ป.ศ.สูง, พ.ม., ป.ม. อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรอื่นที่เทียบเท่า⁴¹ และสำหรับ
ผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีแล้ว และจะเข้าเป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรี ในคณะศึกษาศาสตร์
ต้องเป็นผู้สำเร็จปริญญาตรีสาขาใดสาขาหนึ่ง นอกจากปริญญาตรีทางการศึกษา⁴²

สรุป

พิจารณาตามความหมายและลักษณะของวิชาชีพชั้นสูง ดังที่สรุปไว้ในตอนต้น
จะเห็นได้ว่าการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาของไทย ก่อนปีพ.ศ. 2476
ยังไม่สามารถนับได้ว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง เนื่องจากในช่วงระยะเวลาี้ ไม่มีการเปิด
สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาโดยเฉพาะ และไม่มีเนื้อหาวิชาเฉพาะเป็นของตน
เนื้อหาวิชาที่เรียนด้านการบริหารการศึกษาเป็นเพียงส่วนประกอบของวิชาครูเท่านั้น
และผู้บริหารศึกษาในระยะแรก เสนอผู้ทำหน้าที่กรรมการ คัดเลือกจากผู้หุ้มหางครู

⁴¹ เรื่องประกาศคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่องรับสมัคร
ผู้สำเร็จ ป.ศ.สูงหรือเทียบเท่าเข้าเป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรี ปีการศึกษา 2514
(เอกสารอัดสำเนา).

⁴² เรื่องประกาศคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่องรับสมัคร
นักศึกษาโอนย้ายคณะและผู้สำเร็จปริญญาตรี เข้าเป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรีในคณะศึกษา-
ศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2514 (เอกสารอัดสำเนา).

เข้ามาดำเนินงาน ซึ่งเพียงพอแล้ว ผู้บริหาร การศึกษาระยะนี้ได้เรียนวิชาการบริหาร การศึกษาจากสถาบันการศึกษาเพียงแต่ส่วนย่อยที่แอบแฝงอยู่ในวิชาครูที่ศึกษาเท่านั้นเอง ไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมเป็นระยะเวลาอันนาน เพราะหลักสูตรของการฝึกหัดครูในท่วง เวชานี้มีการเรียนเพียง 2-3 ปี ซึ่งเนื้อหาวิชาที่เรียนมีทั้งวิชาการและวิชาชีพ ซึ่ง ส่วนมากเรียนหนักไปทางด้านวิชาการ เพราะถือว่าผู้ที่มาเรียนยังมีพื้นฐานความรู้สามัญ ยังไม่เพียงพอและมีเพียงการฝึกสอน ไม่มีการฝึกงานด้านการบริหาร การศึกษา

ในด้านการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นการให้ความรู้สำหรับเจ้า รับราชการในกระทรวงต่าง ๆ เท่านั้น ไม่มีการสอนวิชาการบริหาร การศึกษาให้แก่ ผู้ที่จะไปทำงานในกระทรวงราชการโดยเฉพาะ มีเพียงการฝึกงานตามหน่วยงานที่ จะไปทำงาน ซึ่งพอจะเทียบได้กับวิชาการฝึกสอน ในสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ในปัจจุบัน จากสภาพการณ์ในสมัยก่อนการฝึกงานเท่านั้น อาจจะเป็นการเพียงพอสำหรับ ปริมาณงานที่พอ จึงไม่มีการ ก่อตั้งสถานที่เพื่อฝึกฝนอบรมผู้บริหาร การศึกษาโดยเฉพาะ ในปี พ.ศ. 2447 ได้มีสมาคมทางด้านการศึกษารุ่นแรก เพื่อให้เป็นสถานที่อบรมและประชุม ครุ คือสมาคมนักสอน ซึ่งพอจะนับได้ว่าเป็นสมาคมวิชาชีพทางการศึกษาได้ แต่ไม่สามารถยอมรับว่าเป็นสมาคมวิชาชีพได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากการจัดตั้งสมาคม นี้ขึ้นเพราะผู้บริหารระดับสูง และสมาชิกของสมาคม ทั้งผู้บริหาร การศึกษา ครู และ บุคคลโดยทั่วไป ที่ได้รับการยอมรับจึงไม่ไร้อาชีพที่พึงตั้งขึ้นด้วยความสมัครใจ และเป็นสัดส่วนเฉพาะคนในวิชาชีพเดียวกัน แต่สมาคมนี้มีหลักการที่ดี ในส่วนที่มีการ ให้ความรู้ใหม่ ๆ แก่ผู้ทำงานการศึกษา และมีหนังสือสำหรับเผยแพร่ ข่าวการศึกษาและ กิจการของสมาคม คือ หนังสือวิทยาสาร ซึ่งยังคงมีอยู่จนถึงปัจจุบัน และต่อมากิจการ ของสมาคมนักสอนได้รวมเข้ากับครูสภา ในปีพ.ศ. 2480 เพื่อให้เป็นสถาบันของ ผู้มีอาชีพครู คิดเป็นสถาบันรวมสำหรับผู้ที่มีอาชีพครูทุกคน ไม่ว่าจะทำงานในตำแหน่งใด โดยไม่มีการแยกตั้งสมาคมตามความต้องการของสาขาวิชาชีพของตน ถึงแม้ว่าพิจารณา ความหลักการของครูสภาแล้ว จะเป็นศูนย์กลางที่ควบคุมความประพฤติของสมาชิกอาชีพครู ก็ตาม แต่การดำเนินงานเป็นถึงราชการ ทำหน้าที่ทั้งเป็นงานจ้างและลูกจ้างในเวลาเดียวกัน

ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นสมาชิกวิชาชีพที่เป็นตัวแทนของลูกจ้างคือสมาชิก หรือทำงานทุกอย่าง เพื่อให้สวัสดิการแก่ผู้เป็นสมาชิกของสมาคม

การศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษา และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นการศึกษาค่าที่จะนับได้ว่า เกณฑ์เกณฑ์ของวิชาชีพชั้นสูง โดยพิจารณาได้ดังนี้ คือ

๑. เป็นวิชาเฉพาะในระดับสูง การศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร มาตรฐานการรับผู้เข้าศึกษาต่อ นับว่าอยู่ในเกณฑ์สูง คือรับวุฒิ ป.ม. หรือเทียบเท่า และเข้าศึกษาในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาเป็นเวลา ๒ ปี เพื่อรับปริญญาตรีทางการศึกษา ซึ่งในช่วงระยะเวลา ๒ ปีนี้ มีการศึกษาทั้งทางด้านวิชาการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้มากขึ้นและด้านเนื้อหาวิชาการบริหารการศึกษา เฉพาะสำหรับผู้เข้าศึกษาในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำหรับการศึกษาด้านการบริหารการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รับผู้จบการศึกษาชั้นต่ำสุด อนุปริญญาหรือเทียบเท่า สำหรับการเข้าศึกษาในโครงการปริญญาครุศาสตร์หลักสูตร ๒ ปี และวุฒิจบปริญญาตรี สำหรับหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง และระดับปริญญาโท ซึ่งนับว่าเป็นการฝึกอบรมผู้บริหารในระดับสูง และวิชาที่เรียนนั้น เรียนวิชาเฉพาะทางด้านการบริหารการศึกษา และวิชาการศึกษาที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารการศึกษาเท่านั้น ไม่มีการเรียนทางวิชาการ ด้วยถือว่าผู้จบปริญญาตรีแล้วนั้นมีพื้นฐานทางวิชาการเพียงพอแล้ว การศึกษาในชั้นสูงนี้จึงเน้นเฉพาะวิชาชีพ ดังนั้นจึงนับได้ว่าการศึกษาด้านการบริหารการศึกษาของสองสถาบันนี้ เป็นการจัดที่นับได้ว่าถูกหลักเกณฑ์ของวิชาชีพชั้นสูงในข้อที่ว่า เกณฑ์การรับนิสิตเข้าเรียนอยู่ในระดับสูง มีเนื้อหาวิชาการ เป็นของตนเอง มีการฝึกงานเพื่อที่จะทำให้ผู้ที่จะไปทำงานเป็นผู้บริหารการศึกษามีความชำนาญในด้านความรู้และทักษะ และผู้ที่จะไปเป็นผู้บริหารการศึกษาจะต้องใ้ฐศติปัญญาในระดับสูง สำหรับการดำเนินงานในการวางแผนงาน การดำเนินงานการจัดการศึกษา ตลอดจนต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานสูงกว่าผู้ทำงานการศึกษาระดับอื่น ๆ

2. การศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาของทั้ง 2 สถาบันนี้ มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเวลาเรียน เมื่อไปทำหน้าที่ในการบริหารการศึกษา ยังคงมีการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในช่วงผู้บริหารการศึกษาระดับต่าง ๆ และมีการอบรมให้ความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ สำหรับการศึกษาด้านการบริหารการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการปริญญาตรีหลักสูตร 2 ปี และระดับปริญญาโท นิสิตของสาขาวิชาการบริหารการศึกษจะต้องทำวิทยานิพนธ์ โดยการทำการวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่อยู่ในขอบข่ายของวิชาการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นด้านหนึ่งที่ทำให้ความรู้ของวิชาชีพขยายตัว และนับได้ว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงได้ตามเกณฑ์ข้อนี้

3. ผู้บริหารการศึกษา นับว่ามีอิสรภาพในการประกอบอาชีพของตน โดยมีความสามารถในการที่จะใช้ความคิดในการวินิจฉัยงาน ตัดสินใจในการดำเนินงานและวางแผนงานได้ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน ซึ่งการมีอิสรภาพในการปฏิบัติงานนี้ ทำให้วิชานี้เป็นวิชาชีพชั้นสูง

4. ในด้านการบริการสังคม วิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ นับว่าเป็นบริการสังคมที่ยิ่งใหญ่ เป็นการทำงานอุทิศตนเพื่อบริการบุคคลอื่นอย่างแท้จริง ซึ่งมหาชนยอมรับในข้อนี้ ดังนั้นการบริหารการศึกษา จึงเป็นวิชาชีพชั้นสูงได้ในข้อนี้

5. จรรยาบรรณ มีเพียงจรรยาบรรณของครูโดยทั่วไปเท่านั้น ยังไม่มีจรรยาบรรณสำหรับผู้บริหารการศึกษา ในหัวข้อนี้การบริหารการศึกษามิอาจนับเข้าเกณฑ์ของวิชาชีพชั้นสูง

6. สมาคมวิชาชีพทางการศึกษา ในปัจจุบันนี้มีเพียง 2 แห่ง ที่พอจะนับเป็นสมาคมวิชาชีพได้ แต่ยังไม่ถูกต้องตามหลักการนักคือ สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย ซึ่งตามการปฏิบัติงาน ยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควรจะเป็น และครูสภาจึงเป็นสถาบันรวมสำหรับผู้ที่มีอาชีพครู สมาคมวิชาชีพทางการบริหารการศึกษา ไม่มีการจัดตั้งขึ้นมาเลยไม่ว่าสมัยใด ซึ่งนับตามเกณฑ์ข้อนี้ก็มิอาจนับได้ว่า การบริหารการศึกษานับเป็นวิชาชีพชั้นสูง

ในถ้อยแถลงฉบับนี้ สำหรับการปฏิบัติงานในวิชาชีพด้านการบริหาร การศึกษา เรายังไม่มีมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดว่า ผู้ที่จะเป็นผู้บริหาร การศึกษาในระดับใด ควรจะมีความรู้หรือวุฒิอะไร ต้องมีความรู้ทางด้านบริหาร การศึกษาระดับใด หรือไม่ เพราะหลักการคัดเลือกผู้บริหารการศึกษาของไทยใน ปัจจุบัน เรามีวิธีการพิจารณาความสามารถหลาย ๆ ด้านประกอบกัน ความรู้หรือ วุฒิจำเป็นการศึกษาเป็นเพียงส่วนประกอบในการพิจารณาเท่านั้น ถ้าเรามีสมาคมวิชาชีพ ทางการบริหารการศึกษา และมีการกำหนดกฎเกณฑ์ทางด้านความรู้ สำหรับผู้ที่ทำ หน้าที่ผู้บริหารการศึกษาในระดับต่าง ๆ เอาไว้ด้วยก็จะทำให้การศึกษาด้านบริหาร การศึกษาของไทย เข้ามาตรฐานของวิชาชีพชั้นสูงมากขึ้น.

ตั้งแต่เริ่มมีการศึกษาทางด้านบริหาร การศึกษาอย่างมีระเบียบแบบแผน จาก 2 สถาบัน คือวิทยาลัยวิชาการศึกษาในพ.ศ. 2496 และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2504 จนถึงปีพ.ศ. 2512 มีผู้จบการศึกษาทางด้านบริหารการศึกษาจาก หลักสูตร 2 ปีของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร และจากโครงการปริญญาตรี สาขา หลักสูตร 2 ปี และระดับปริญญาโท จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังนี้

ตารางที่ 2

จำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษา

จาก

วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปี พ.ศ.	วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
		คณะครุศาสตร์ ปริญญาตรีหลักสูตร 2 ปี	คณะมนุษยศาสตร์ ระดับบัณฑิตวิทยาลัย ระบอบปริญญาโท
2497	8	-	-
2498	15	-	-
2499	19	-	-
2500	25	-	-
2501	46	-	-
2502	59	-	-
2503	36	-	-
2504	27	-	-
2505	18	12	-
2506	17	17	-
2507	17	19	2
2508	15	19	7
2509	16	13	5
2510	15	12	7
2511	23	9	7
2512	30	3	13
รวม	386	104	41

แหล่งที่มา:- 1. แผนกทะเบียน วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. หนังสือพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ประจำปีการศึกษา 2507 ถึงปีการศึกษา 2512.